

Explaining the Effects of Urban Good Governance on Citizens' Social Resilience against Covid-19 Epidemic, Case Study: Tabriz City

Mohammad Taghi Heidari¹, Zahra Rasoulzadeh², Milad Hassan Alizadeh^{3*}, Morteza Nosrati Hashi⁴.

1- Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran

2- PhD student in Geography and Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran

3- PhD student in Geography and Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran

4- PhD Student in Geography and Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran

Received: 1 September 2021

Accepted: 5 January 2022

Extended Abstract

Introduction

Combining the two approaches of urban good governance and social resilience, leads to the ability to create opportunities for citizens to express their wants and needs, the reconstruction of civil society to strengthen and enhance local communities, institutions, and organizations, improvement the quality of life and growth of stakeholders's participation and cooperation in political and social processes within cities and even in the face of risks. This forms positive economic and social tendencies, and also the sustainability of life. In other words, social resilience stems from urban good governance. In recent decades, many crises (including earthquakes, floods, the spread of disease, etc.) have endangered the lives of citizens and made the city and its inhabitants vulnerable to natural and human threats. Thus, social resilience focuses more than anything else on the capacity of places and social systems to respond to threats and harms. Since the beginning of the New Year, a new pandemic called Covid-19 or Corona, unlike its predecessors (Plague, Cholera, Ebola, Influenza, etc.), not only, it has moved from east to west more rapidly; rather, it has changed the lifestyle, culture of interactions, and social interactions and has influenced the discussion of how to manage urban life. However, Iranian cities, including Tabriz, have not been spared from Covid-19 and have contracted the virus. Therefore, the present study seeks to analyze the effect of the components of urban good governance on the promotion of social resilience of citizens against the Covid-19 in the city of Tabriz and also to answer the following questions: What effect does good urban governance have on citizens' social resilience to the risks of Covid-19? Which of the components of urban good governance has promoted the social resilience of citizens against the risks of Covid-19 in the city of Tabriz?

Methodology

The present research is applied in terms of purpose and qualitative-quantitative in aspects of the nature and method of research. The qualitative part includes identifying the effective components of urban good governance on the social resilience of citizens against the risks of Covid-19 in Tabriz by examining the theoretical foundations of research and Delphi analysis with the participation of 15 urban planning experts in universities and research centers as panel members. In order to sample experts and elites, the available method including scientific experience, willingness, and ability to participate in research has been used. Then the

*. Corresponding author (milad.hasanalizadeh@znu.ac.ir)

components of optimal urban governance are determined by the fuzzy Delphi method. In the quantitative part, using the structural equation analysis model and path analysis method in PLS software, the type of components has been determined according to the effectiveness and impressionability of other components. The used components in this study are the components of urban good governance. In order to select the components, in addition to studying the theoretical foundations and backgrounds, the opinions of experts in the field of urban good governance, as well as the opinions of university professors, have been exerted. In this regard and in this study, nine main components of urban good governance, including transparency, participation, legitimacy, justice, responsibility and accountability, efficiency and effectiveness, consensus, and flexibility have been exploited.

Results and discussion

Findings from the questionnaire in the first round of Delphi and considering that the tolerance threshold is set at 0.7, indicate that out of 48 provided components to experts, in total, the fuzzy numerical value of 29 components, higher than 0.7, have been obtained and confirmed as effective components on promoting social resilience and 19 components have obtained a value less than 0.7 which indicates that these components, are not approved by experts as an important factor in social resilience. In the second stage of the fuzzy Delphi method, 29 approved components by the experts from the first stage, in the form of other questionnaires, and to start the second phase of the fuzzy Delphi method has been provided to the experts. At this stage, after analyzing and comparing it with the results of the first period, the difference of experts should be less than the pre-threshold level of 0.2 to stop the polling process. According to the comparisons, the assembly of experts disagreed in two stages was less than 0.2, so Delphi will stop in the second round. According to the fuzzy numerical value in the second stage, 28 components have obtained a value higher than 0.7 and have been approved by experts.

Conclusion

Given the prevalence of Covid-19 in the world and the subsequent epidemic of this disease in Iranian cities, including Tabriz, the need to pay attention to the principles of urban good governance to manage this crisis and promote social resilience of citizens against the risks of Covid-19, is important. Therefore, in this study, to explain the effects of urban good governance on the social resilience of citizens against the Covid-19 epidemic in Tabriz, first, the effective components in this field were identified by fuzzy Delphi method and then by structural equation analysis model and path analysis method in PLS software, the type of components is determined according to the effectiveness and impressionability on other components. According to the results, the components of governance at the level of significance $p < 0/05$ have a positive and significant effect on social resilience that the component of participation with the most impact with a coefficient of 0.396 in the first place and after those components of responsibility with a coefficient of 0.395 and accountability with a coefficient of 0.355 are in the next ranks. Therefore, in increasing the social resilience of citizens to deal with the Corona crisis in the city of Tabriz, participation with items such as the possibility of institutional capacity building in the management of Covid-19 crisis, creating a neighborhood, the amount of education of citizenship rights and duties and promoting a culture of participation has been most effective on countering Covid-19.

Keywords: Urban Good Governance, Social Resilience, Risks of Covid-19, Tabriz City.

تبیین اثرات حکمروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر اپیدمی کووید-۱۹ مطالعه موردی: شهر تبریز

محمد تقی حیدری - استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران
زهرا رسول زاده - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران
میلاذ حسنعلی زاده^۱ - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران
مرتضی نصرتی هشی - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۰

چکیده

اجرای اصول حکمروایی مطلوب شهری موجب ارتقا بخشی تاب‌آوری اجتماعی شهروندان می‌شود. با شیوع بیماری کووید-۱۹ در سطح جهان و همچنین شهرهای ایران از جمله تبریز وضعیت ویژه‌ای پدید آمده است. برای مدیریت این بحران و همچنین ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ به‌کارگیری اصول حکمروایی مطلوب شهری توسط مدیریت شهری تبریز ضرورت دارد. هدف پژوهش حاضر نیز تحلیل تأثیر مؤلفه‌های حکمروایی مطلوب شهری بر ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ در شهر تبریز است تا ضمن شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار در ارتقا یا کاهش تاب‌آوری اجتماعی شهروندان، راهکارهای عملی برای بهبود مدیریت شهری جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز ارائه شود. پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی و از نظر ماهیت و روش پژوهش از نوع ترکیبی کیفی-کمی است. بخش کیفی شامل شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار حکمروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ در شهر تبریز از طریق بررسی مبانی نظری و تئوریک پژوهش و انجام تحلیل دلفی با مشارکت ۱۵ متخصص رشته برنامه‌ریزی شهری در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی به‌عنوان اعضای پانل است. در بخش کمی با استفاده از مدل تحلیل معادلات ساختاری و روش تحلیل مسیر در نرم‌افزار PLS نوع مؤلفه‌ها با توجه به اثرگذاری و اثرپذیری بر سایر مؤلفه‌ها مشخص شده است. نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه مشارکت با ضریب ۰/۳۹۶، مؤلفه مسئولیت‌پذیری با ضریب ۰/۳۹۵ و مؤلفه پاسخگویی با ضریب ۰/۳۵۵ بیشترین تأثیر را در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر کووید-۱۹ در شهر تبریز دارند. همچنین مؤلفه عدالت با ضریب ۰/۲۲۸ و مؤلفه اجماع‌پذیری با وزن ۰/۲۵۳ کمترین تأثیر را در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان دارند.

واژگان کلیدی: حکمروایی مطلوب شهری، تاب‌آوری اجتماعی، مخاطرات کووید-۱۹، شهر تبریز.

مقدمه

بیماری کرونا ویروس (معروف به کووید-۱۹) که برای اولین بار در دسامبر سال ۲۰۱۹ در چین شناسایی شد، اکنون در بین کشورها و شهرها در حال پخش است و در بسیاری از کشورها، کووید-۱۹ حداقل به طور موقت چهره شهرها را تغییر داده و اساساً بر بحث در مورد چگونگی مدیریت زندگی شهری در پی همه‌گیری این ویروس تأثیر گذاشته است. سؤالاتی از قبیل آیا کووید-۱۹ تأثیر ماندگاری خواهد داشت؟ و تاب‌آوری و پایداری شهری به چه شکلی در دنیای پس از کووید-۱۹ ظاهر خواهد شد؟ در حال ظهور هستند. بحران کووید-۱۹ چهره بسیاری از شهرهای ما را تغییر داده است و این سؤال را مطرح می‌کند که چگونه باید زندگی شهری را در پی همه‌گیر شدن این ویروس مدیریت کنیم. این وضعیت لزوم یادگیری دروس حکمروایی شهری و ارزش بالقوه به‌کارگیری آن در بحران را یادآور می‌شود (Acuto, 2020: 1). زیرا در نبود نظام مدیریت یکپارچه شهری، هماهنگی اقدامات بسیار دشوار بوده و گاه ممکن است منجر به سوء مدیریت و مغفول ماندن بخش‌هایی از جامعه یا بخش‌های خاصی از شهرها شود. بررسی تجربه‌های سایر شهرها و کشورها در مدیریت بحران کرونا بار دیگر این مهم را یادآوری کرد که در نبود مدیریت یکپارچه امکان موفقیت در مدیریت بحران شهری کاهش یافته و در شهرهایی که حکمروایی محلی حاکم است و نهادهای مرتبط با بیماری‌های همه‌گیر از جمله بخش‌های سلامت عمومی، کسب و کارها و مشاغل شهری و پلیس و انتظامات شهری همگی در قالب یک سیستم هماهنگ عمل می‌کنند، امکان موفقیت بیشتری برای کنترل بیماری وجود دارد (چالاک و همکاران، ۱۳۹۹: ۹). از این رو، اجرای اصول حکمروایی مطلوب شهری موجب ارتقا بخشی تاب‌آوری اجتماعی شهروندان می‌شود (Jordhus-Lier, 2015: 171-172). با این وجود، شهرهای ایران از جمله تبریز نیز از کووید-۱۹ در امان نمانده و دچار شیوع این ویروس شده‌اند. در اثر گسترش این اپیدمی در شهر تبریز و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و روانی ناشی از اعمال محدودیت‌ها و قرنطینه در شهر تبریز، تاب‌آوری اجتماعی شهروندان مورد مخاطره قرار گرفته است. از این رو، هدف پژوهش حاضر تحلیل تأثیر مؤلفه‌های حکمروایی مطلوب شهری بر ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ در شهر تبریز است تا ضمن شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار در افزایش یا کاهش تاب‌آوری اجتماعی شهروندان، راهکارهای عملی برای بهبود مدیریت شهری جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز ارائه شود. در این راستا پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این سؤالات است: حکمروایی مطلوب شهری چه تأثیری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ دارد؟ کدام یک از مؤلفه‌های حکمروایی مطلوب شهری موجب ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ در شهر تبریز بوده است؟

با توجه به نو پدید بودن بحران گسترش بیماری کرونا در سطح شهرهای جهان و کمبود مطالعات کافی در ابعاد مختلف آن، چه در داخل و چه در خارج، منابع کافی و مستندی در ارتباط با پژوهش‌های تأثیر حکمروایی شهری بر تاب‌آوری اجتماعی در برابر اپیدمی کووید-۱۹ وجود ندارد. از این رو، بسیاری از پژوهش‌های صورت گرفته در سرتاسر جهان نیز مربوط به حوزه‌های پزشکی، بهداشت و درمان، حمل و نقل، روان‌شناختی و جامعه‌شناسی می‌باشند:

شاو و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق «حکمروایی، فناوری و رفتار شهروندان در بیماری‌های همه‌گیر: آموزه‌هایی از کووید-۱۹ در شرق آسیا» به منظور بررسی اشتراکات در پاسخ و واکنش‌ها نسبت به کووید-۱۹ در کشورهای آسیای شرق، چین، ژاپن و کره جنوبی دریافتند، در حالی که کشورها سازوکار مختلفی از حکمروایی را دارا هستند، اما از اندکی تصمیم‌های حکمروایی متفاوت در کشورهای مربوطه، از همبستگی شدید جامعه و رفتار اجتماع، برخوردار می‌باشند. سازمان بهداشت جهانی (۲۰۱۹) در پژوهش «ارتقا آمادگی محیط شهری در برابر کوید-۱۹ جهت پاسخ‌دهی مؤثر به آن در شهرها» ضمن بررسی پویایی محیط شهری به‌عنوان قطب‌های مسافرتی تأکید می‌کند، تراکم بالای جمعیت و شبکه‌های حمل و نقل عمومی گسترده موجب شیوع شدید بیماری می‌شوند. یافته‌ها مبین آن است این ویروس در محیط‌های شهری بیشتر گروه‌های آسیب‌پذیر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. شریفی و خاوریان (۲۰۲۰)، در مقاله خود با عنوان «پاندمی کووید-۱۹: تأثیرات آن بر شهرها و آموزه‌هایی مهم برای مدیریت، طراحی و برنامه‌ریزی شهری» چهار محور اصلی (۱) کیفیت محیطی، (۲) تأثیرات اجتماعی-اقتصادی، (۳) مدیریت و حکمروایی، و (۴) حمل و نقل و طراحی شهری را مورد مطالعه قرار

می‌دهد. وی نتیجه می‌گیرد که بحران کووید-۱۹ فرصتی عالی برای برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران به‌منظور اقدامات قابل‌تغییر در جهت ایجاد شهرهایی عادلانه‌تر، تاب‌آوری و پایدارتر است. دیوان‌بینگی و حجازی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «تأثیر حکمروایی شهری بر تاب‌آوری اجتماعی» به این نتیجه رسیدند که حکمروایی خوب شهری و تاب‌آوری اجتماعی دارای نقطه نظرات مشترکی در مفاهیم پایه می‌باشند و بر هم تأثیر متقابل دارند و به‌نوعی می‌توان گفت از حکمروایی خوب تاب‌آوری اجتماعی منتج می‌شود. ایمانی جاجرمی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «پیامدهای اجتماعی شیوع ویروس کرونا در جامعه ایران» به روش توصیفی-تحلیلی با طرح این پرسش که اجرای سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی چه تغییراتی را در نظام اجتماعی ایجاد کرده و پیامدهای آن چیست، نتیجه می‌گیرد، این بحران بر حوزه‌هایی نظیر خانواده، آموزش، روابط کار بیشترین تأثیر را گذاشته و بنابراین اتخاذ رویکرد انسجام اجتماعی ضروری است. فتاحی (۱۳۹۹) در مطالعه «آسیب‌شناسی نظام حکمرانی در مواجهه با کرونا» به واکاوی علل مؤثر بر عملکرد نامناسب سامانه‌های حکمرانی ایران در مواجهه با کرونا می‌پردازد. یافته‌های وی بیانگر ناکارآمدی در بخش‌های پایش و رصد سیستم و تبیین خطای نظام حکمرانی، سیاست‌گذاری تک‌رشته‌ای، پیری و تأخیر زمانی نظام حکمرانی، سیاست‌گذاری متمرکز و غیر مشارکتی و ناکارآمدی در زمینه حفظ و تولید اعتماد است.

مبانی نظری

گسترده بودن بحران‌های ناشی از کووید-۱۹، عمده توجه متخصصان حوزه‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی را معطوف به سیاست دولت‌ها برای مهار بحران کرونا، واکنش‌ها و رفتارهای مردم در قبال این سیاست‌ها کرده است (ایمانی جاجرمی، ۱۳۹۹: ۹۱). با افزایش روندهای ادامه‌دار شهرنشینی در سطح جهانی، اهمیت حکمروایی در سطح شهر برای پرداختن به چالش‌های اجتماعی به‌طور فزاینده‌ای بازشناخته می‌شود. شواهد نشان می‌دهد، راهبردهای یکپارچه حکمروایی شهری شامل مدیریت از بالا به پایین از طریق سیستم‌های حکمروایی چندگانه برای هماهنگی فعالیت‌ها، بینش بلندمدت، برنامه‌ریزی قبل از رویداد، سرمایه‌گذاری کافی در سیستم‌های مراقبت‌های بهداشتی اولیه، هشدار زودهنگام، هماهنگی فعالیت‌های بخش‌های مختلف و ذینفعان و سازوکارهای پاسخ مؤثر در برابر پاندمی‌ها و شیوع بیماری در شهرها است (Khavarian & Sharifi, 2020: 7). در همین راستا، در کشورهایی مانند سنگاپور، تایوان و کره جنوبی شهرها با تدوین برنامه‌های اضطراری و با استفاده از درس‌هایی که از بیماری‌های همه‌گیر SARS و H1N1 آموخته‌اند، دستاوردهای بزرگی کسب کرده‌اند (Duggal, 2020: 18). همچنین، شهرداری ستوبال (پرتغال) و شهر هوشی‌مین (ویتنام) با تعامل سازمان‌های اجتماع‌محور کمک قابل‌توجهی به دولت‌های محلی در مورد انتشار اطلاعات، ارائه حمایت اقتصادی و اجتماعی از گروه‌های آسیب‌پذیر، ضدعفونی کردن فضاهای عمومی، و اجرای اقدامات فاصله‌گذاری اجتماعی برای مقابله با ویروس نمودند (Santos et al, 2020: 8-9). آن‌ها معتقدند، همکاری کنشگران و بخش‌های مختلف برای اجتناب از سردرگمی / درگیری و اطمینان از استفاده مؤثر و کارآمد از منابع محدود بسیار مهم است (Connolly et al, 2020: 215). بنابراین، انتخاب کنشگران کلیدی کارآمد و افرادی واجد ویژگی‌ها و صلاحیت‌های تخصصی، ظرفیت و توانایی این سامانه‌ها برای مواجهه با مسائل بزرگ و پیچیده‌ای چون کرونا افزایش خواهد داد (فتاحی، ۱۳۹۹: ۲۴۵). بر این اساس، به‌منظور حکمروایی مناسب و شایسته در مواجهه با بحران کووید-۱۹، همراه با یک مکانیزم مشترک ملی برای پیشگیری و کنترل، می‌بایست سازمان‌های دولتی بی‌درنگ اطلاعات صحیح و دقیق درباره اپیدمی منتشر کنند، به جامعه آگاهی و دانش علمی ارائه دهند، احساسات اجتماعی را تثبیت کنند و جلوی هراس اجتماعی به‌واسطه اطلاعات نادرست را بگیرند، همچنین به‌سرعت سیستم‌های عملکردی-فضایی شهری و مکانیزم‌های مدیریتی را اصلاح و منطبق کنند، با این هدف که واحدهای سازمان‌یافته فضایی را برای پیشگیری از اپیدمی شهری تشکیل دهند و به‌طور جامعی توان پاسخ به اپیدمی را بهبود بخشند (دودانگه، ۱۳۹۹: ۲۴). آنتونیو گوتیش (دبیر کل سازمان ملل متحد) معتقد است جهت جلوگیری از فراگیری اطلاعات غلط می‌بایست به نهادهایی اعتماد کنیم که بر پایه مدیریت و هدایت پاسخگو، مسئول و مبتنی بر شواهد بنا شده‌اند. زیرا از یک‌سو، اعتماد اجتماعی به‌عنوان یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و اجتماعی نقش

مهمی را در ایجاد نظم و همبستگی اجتماعی بر عهده‌دارند و از سوی دیگر، حکمروایی شهری به‌منظور ایجاد یک شهر تاب‌آور می‌بایست با استفاده از آگاهی و افزایش درک خطر، نسبت به تغییرات اجتماعی و مداخلات اجتماعی محله محور اقدام نماید و بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شهروندان تأکید ورزد (نظری کمال و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۴۴). در رویارویی با بحران‌های شهری مانند پاندمیک اخیر کووید-۱۹ نیز مسائل کارکردی-فضایی از جمله، ناکافی بودن امکانات بهداشتی-درمانی، تراکم جمعیت شهری بیش‌ازحد، تراکم ترافیک، ناکافی بودن فضای باز، سطوح پایین خدمات عمومی، ضعف آگاهی و اطلاع‌رسانی عمومی درباره اپیدمی، حکمروایی شایسته را برای واکنش و پاسخ‌دهی زودهنگام دچار اختلال می‌کند و موجب بروز فجایع انسانی، اقتصادی و روانی می‌گردد (دودانگه، ۱۳۹۹: ۱۶). شرط اصلی برای جلوگیری از تحقق آن شفافیت، آموزش و فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی دقیق، پاسخگویی و آمادگی در شرایط اضطراری سلامتی است. بنابراین، حکمروایی شهری با استفاده از یک استراتژی مؤثر برای درگیر نمودن شهروندان جهت کنترل شیوع بیماری کرونا می‌تواند اختلالات اجتماعی و اقتصادی را به حداقل برساند. از این‌رو، برای داشتن یک اجتماع تاب‌آور جهت باز متعادل‌سازی سیستم می‌توان این استراتژی‌ها را به هفت بخش تقسیم کرد:

- ۱- ارتباطات و آگاهی‌رسانی: شامل، اختصاص امکانات و بودجه ویژه و مناسب، تعیین سخنگو و تدوین برنامه‌های زمانی جهت انجام فعالیت‌های رسانه‌ای، شناسایی سازمان‌های هماهنگ‌کننده؛
 - ۲- تشویق مشارکت مردم و پاسخگویی به آن‌ها: مانند، کمک کردن به درک خطر، تهیه یک جعبه‌ابزار اطلاع‌رسانی، شناسایی تأثیرگذاران جامعه؛
 - ۳- مدیریت شایعات و اطلاعات گمراه‌کننده: از جمله، ارتباط تنگاتنگ با شهروندان، هدایت مردم به سمت سازمان‌ها و نهادهای مسئول و ایجاد اطمینان خاطر برای مردم به‌منظور کسب اطلاعات روز؛
 - ۴- آموزش و ظرفیت‌سازی: در این زمینه می‌توان به تشویق شهروندان به پیشگیری، ارتباط و تعامل دوطرفه مداوم جهت حفظ و تقویت اعتماد، ترغیب شهروندان به هماهنگی و همکاری و تقویت مقاومت همه افراد اشاره کرد؛
 - ۵- یکپارچه‌سازی فرایند اطلاع‌رسانی؛
 - ۶- ثبت سوابق/مستندسازی؛
 - ۷- ارزیابی (نظری کمال و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۲۵-۱۳۰).
- بر این اساس، حکمروایی یک چارچوب منحصر به فرد برای تفکر در مورد اجرای تاب‌آوری در کلان‌شهرها ارائه می‌دهد (Bixler et al, 2020: 2).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی و از نظر ماهیت و روش پژوهش از نوع ترکیبی کیفی-کمی است. بخش کیفی شامل شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار حکمروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹ در شهر تبریز از طریق بررسی مبانی نظری و تئوریک پژوهش و انجام تحلیل دلفی فازی با مشارکت ۱۵ متخصص رشته برنامه‌ریزی شهری در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی به‌عنوان اعضای پانل است. برای نمونه‌گیری از کارشناسان و نخبگان، از شیوه در دسترس شامل تجربه علمی، تمایل و توانایی مشارکت در پژوهش استفاده شده است. سپس مؤلفه‌های حکمروایی مطلوب شهری با روش دلفی فازی تعیین شده است. در بخش کمی با استفاده از مدل تحلیل معادلات ساختاری و روش تحلیل مسیر در نرم‌افزار PLS نوع مؤلفه‌ها با توجه به اثرگذاری و اثرپذیری بر سایر مؤلفه‌ها مشخص شده است. جهت بررسی روایی و پایایی پرسشنامه در این پژوهش از دو روش اعتبار پرسشنامه با استفاده از دو روش صوری و اعتبار سازه (عاملی) به‌منظور ارزیابی قابلیت اعتماد پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است که نتایج حاکی از آن است که پرسشنامه از پایایی بالا برخوردار است. آلفای کرونباخ برای دو ساختار از ۰/۷ بالاتر است که بالاتر از ۰/۵ می‌باشد. در نتیجه از روایی همگرا برخوردار است. مؤلفه‌های استفاده‌شده در این پژوهش، مؤلفه‌های حکمروایی مطلوب شهری و مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی است. برای

انتخاب مؤلفه‌ها علاوه بر مطالعه مبانی نظری و پیشینه‌ها، از نظرات متخصصین و کارشناسان در زمینه حکمروایی مطلوب شهری و تاب‌آوری اجتماعی و همچنین نظرات اساتید دانشگاهی استفاده شده است. در این راستا در این پژوهش از ۹ مؤلفه اصلی حکمروایی مطلوب شهری شامل شفافیت، مشارکت، قانون‌مندی، عدالت، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی، کارایی و اثربخشی، اجماع‌پذیری و انعطاف‌پذیری و ۴ مؤلفه تاب‌آوری اجتماعی شامل تحرک اجتماعی و هنجارهای فرهنگی و رفتاری، انسجام اجتماعی، صلاحیت اجتماعی، مشارکت و شمول جامعه استفاده شده است. زیر مؤلفه‌های هرکدام از این ۱۳ مؤلفه اصلی حکمروایی مطلوب شهری در جدول شماره ۱ و زیر مؤلفه‌های هرکدام از این ۴ مؤلفه اصلی تاب‌آوری اجتماعی در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول شماره ۱. مؤلفه‌های اصلی و زیر مؤلفه‌های حکمروایی مطلوب شهری

مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه‌ها	منابع
شفافیت	سلامت و ایمنی فضاهای اداری در برابر کووید-۱۹، اطلاع‌رسانی مستمر و شفاف و انتشار رسمی وضعیت شیوع کووید-۱۹، دسترسی آزاد شهروندان به اطلاعات کووید-۱۹، امکان شرکت آزاد شهروندان تیریزی در جلسات شورای شهر با موضوع مدیریت بحران کووید-۱۹، میزان روراست بودن، شفافیت و صداقت مسئولان شهری تبریز در خصوص عملکرد، اقدامات و تصمیمات اتخاذ شده در برابر کووید-۱۹، میزان اعتمادسازی مدیریت شهری تبریز از طریق ارائه عملکرد شفاف در مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان.	عیوضلو و رضویان، ۱۳۹۷: ۱۸۳
مشارکت	میزان سهم بخش خصوصی، سازمان‌های مردم‌نهاد، تشکلهای مردمی و شهروندان تیریزی در برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹، امکان ظرفیت‌سازی نهادی (ایجاد و تقویت تشکلهای صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی در زمینه مسائل شهری) در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز، ایجاد محله‌محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی)، میزان آموزش حقوق و وظایف شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت برای مقابله با کووید-۱۹، بهره‌گیری شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز از اتاق فکر و مشورت با شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹.	لطفی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۱۴
قانون‌مندی	اجرای یکسان و عادلانه قوانین محدودکننده برای مقابله با کووید-۱۹ برای همه شهروندان در شهر تبریز، میزان پایبندی مدیریت شهری تبریز به اجرای قوانین و مقررات مقابله با کووید-۱۹، وضع قوانین و مقررات و ضوابط کارآمد و متناسب با مسائل و مشکلات شیوع کووید-۱۹ در شهر تبریز، پرهیز از کاغذبازی اداری و ساده‌سازی فرآیند و سازوکارهای قانونی مقابله با کووید-۱۹ در مدیریت شهری تبریز، برخورد قانونی مدیریت شهری تبریز در مقابل اقدامات غیرقانونی شهروندان در برابر کووید-۱۹، میزان آگاهی شهروندان از قوانین و مقررات و ضوابط شهری وضع شده در مقابل کووید-۱۹ برای رعایت آن‌ها.	عسکری‌زاده اردستانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۱۸
عدالت	رعایت عدالت در توزیع امکانات و خدمات شهری مقابله با کووید-۱۹ در مناطق شهری تبریز، رعایت و حفظ عدالت جنسیتی در بهره‌مندی از منابع، امکانات شهری مقابله با کووید-۱۹، دسترسی عادلانه شهروندان به کاربری‌های بهداشتی و درمانی موردنیاز و توزیع فضایی مناسب این کاربری‌ها در مناطق شهر تبریز، حضور فعال و پررنگ زنان در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز، پایبندی و رعایت حقوق شهروندی توسط مدیریت شهری تبریز برای مقابله با کووید-۱۹.	عسکری‌زاده اردستانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۱۸
مسئولیت‌پذیری	میزان احساس مسئولیت مدیریت شهری تبریز در تأمین امکانات و تجهیزات مقابله با کووید-۱۹ و ارائه خدمات بهداشتی به کلیه شهروندان در مناطق شهر تبریز، مسئولیت مدیریت شهری تبریز در اجرای به‌موقع برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در سطح شهر تبریز، ارائه آموزش‌های شهروندی لازم توسط مدیریت شهری تبریز جهت ارتقاء مسئولیت‌پذیری شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹، مسئولیت‌پذیری مدیران شهری در رسیدگی به شکایات شهروندان تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹، مسئولیت‌پذیری مدیریت شهری تبریز در زمینه عملکرد خود در مقابل کووید-۱۹ و ارائه گزارش‌های عملکردی هفتگی و ماهانه به شهروندان.	لطفی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۱۴
پاسخ‌گویی	امکان نظارت شهروندان به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر عملکرد مدیریت شهری تبریز در مقابل کووید-۱۹، میزان پاسخگویی شهردار و کارکنان شهرداری تبریز در قبال انجام وظایف خود در مقابل با کووید-۱۹ به شهروندان به‌صورت مستقیم، اجرای به‌موقع وعده‌های داده‌شده توسط مدیران شهری تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹، دسترسی آسان به مدیران شهری و شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز، تشریح مستمر برنامه‌ها، پروژه‌ها و اقدامات انجام‌شده و در دست انجام مقابله با	علی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۱۴

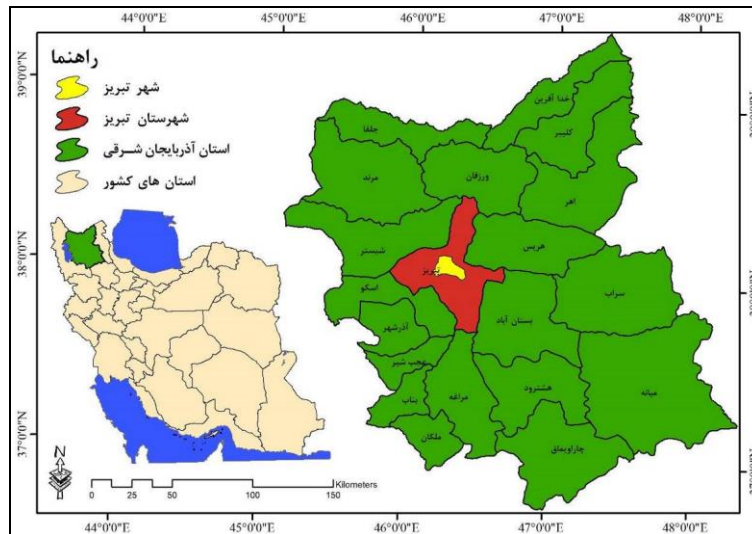
<p>کووید-۱۹ به شهروندان تبریزی، پیگیری چگونگی تحقق طرح‌ها و پروژه‌های مقابله با کووید-۱۹ توسط شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز، برگزاری جلسات عمومی با شهروندان توسط مدیریت شهری تبریز برای تشریح اقدامات انجام شده و در دست انجام و آتی مقابله با کووید-۱۹.</p>	
<p>علی‌زاده و همکاران، ۱۱۴:۱۳۹۴</p>	<p>کارایی عملکرد مدیریت شهری تبریز در ارائه خدمات مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز، تلاش مدیریت شهری تبریز در افزایش مهارت‌ها و توانمندی شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز، تلاش مدیریت شهری تبریز در بهبود ارائه خدمات بهداشتی در جهت مقابله با کووید-۱۹، استفاده از مدیران بومی، خلاق و متخصص و توجه به شایسته‌سالاری در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز، تلاش مدیریت شهری تبریز در شکل‌گیری و گسترش شهر هوشمند و الکترونیک برای مقابله با کووید-۱۹، و رعایت استانداردها و ارتقاء کیفیت فعالیت‌های مقابله با کووید-۱۹، فعالیت‌ها و اقدامات مستمر و دائمی مدیریت شهری تبریز برای مقابله با کووید-۱۹.</p>
<p>لطیفی و همکاران، ۱۳۹۷:۲۱۴</p>	<p>کارایی و اثر بخشی</p> <p>هماهنگی و تعامل بین سازمان‌های اداره امور شهر (مدیریت یکپارچه شهری) جهت مقابله با کووید-۱۹، همکاری و تعامل و همسویی اقدامات مقابله با کووید-۱۹ با شهروندان در جهت رسیدن به توافق جمعی، وجود چشم‌انداز مشترک و مورد اجماع (تفکر بلندمدت) مسئولین حوزه مدیریت شهری با شهروندان تبریزی در جهت مقابله با کووید-۱۹، ارتباط حوزه مدیریت شهری به‌عنوان نهاد رسمی (دولت) با نهادهای غیردولتی و بخش خصوصی و مردمی در جهت مقابله با کووید-۱۹ (مدیریت مشارکتی امور شهر برای مقابله با کووید-۱۹)، حمایت مدیران شهری از منافع جمعی اکثریت گروه‌ها و طبقات اجتماعی (طبقه ضعیف، کارگر، متوسط، بالا)، برای رسیدن به اشتراک نظر جمعی شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹، وجود اجماع و همکاری میان سازمان‌های مختلف تهیه‌کننده و اجراکننده برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز.</p>
<p>عیوضلو و رضویان، ۱۸۳:۱۳۹۷</p>	<p>انعطاف‌پذیری</p> <p>پویایی برنامه‌های تدوین شده جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز، نقدپذیری در برابر اعتراضات و خواسته‌های شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز، استفاده از رهیافت‌های متنوع برای جلب مشارکت شهروندان در جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز، استفاده از رویکردهای متنوع برنامه‌ریزی برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز، کنار گذاشتن روش‌های ناکارآمد مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز و به‌کارگیری روش‌های کارآمدتر.</p>

جدول شماره ۲. مؤلفه‌های اصلی و زیر مؤلفه‌های تاب‌آوری اجتماعی

منابع	زیر مؤلفه‌ها	مؤلفه اصلی
Maguire & Hagen, 2007	نگرش و باور خانوارها در ارتباط با بحران	نگرش
Mayanga, 2007	مهارت خانوارها در زمان وقوع و بعد از بحران از طریق شرکت در دوره‌های آموزشی مقابله با بحران همچنین مهارت‌هایی مثل ارائه کمک‌های اولیه، حفظ آرامش روحی و روانی	مهارت
رضایی، ۱۳۹۵	دانش خانوارها در ارتباط با آموزش‌های لازم درباره آمادگی در ارتباط با وقوع بحران شناسایی افراد و گروه‌های آسیب‌پذیر و دانش آن‌ها نسبت به دلایل آسیب‌پذیری افراد در ارتباط با بحران،	دانش
Cutter et al, 2008	آگاهی خانوارها در ارتباط با میزان آگاهی آن‌ها از خطر بیماری، آگاهی از پروتکل‌های بهداشتی، آگاهی از وجود گروه‌های امداد محله‌ای برای مقابله با بحران،	آگاهی
Leykin et al. 2016 Norris et al, 2008	اعتماد اجتماعی در بین اعضای جامعه برای واکنش مؤثر در برابر بحران انسجام اجتماعی بین نهادهای اجتماعی در مقابله مؤثر و پاسخ به بحران	سرمايه اجتماعی

محدوده مورد مطالعه

شهر تبریز طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت آن ۱۵۵۸۶۹۳ نفر بوده که ششمین شهر پرجمعیت ایران محسوب می‌شود. مساحت شهر ۲۴۴۵۱ هکتار تراکم ناخالص ۶۱/۱ نفر در هکتار، تعداد خانوار ۴۵۴۲۸۹، بعد خانوار ۳/۳، دارای ۱۰ منطقه و ۲۴ محله می‌باشد (سرور، ۱۳۹۸: ۷).

شکل شماره ۱. قلمرو جغرافیایی شهر تبریز

بحث و یافته‌ها

بررسی ساختاری اثرات حکمروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر بیماری کووید ۱۹ در این پژوهش جهت تبیین اثرات حکمروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر اپیدمی کووید-۱۹، مهم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر حکمروایی مطلوب شهری در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی، با استفاده مطالعه مبانی نظری جمع‌آوری و سپس به‌صورت پرسشنامه در قالب روش دلفی فازی مورد تحلیل قرار گرفت. اعضای پانل خبرگان (۱۵ نفر) قرار داده‌شده‌اند و از آن‌ها خواسته‌شده با استفاده از متغیرهای کلامی (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) نظر خود را در مورد هر کدام از مؤلفه‌ها اعمال نمایند. در این میان جهت فازی کردن متغیرهای کلامی از اعداد فازی مثلثی که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود، بهره گرفته‌شده است.

بر اساس جدول شماره ۳ و یافته‌های حاصل از پرسشنامه در دور اول دلفی و با توجه به اینکه آستانه تحمل مقدار ۰/۷ در نظر گرفته‌شده است، از ۴۸ مؤلفه‌ای که در اختیار کارشناسان قرار گرفته‌شده است، در مجموع مقدار عددی فازی شده ۲۹ مؤلفه بالاتر از ۰/۷ به‌دست آمده است و به‌عنوان مؤلفه‌های تأثیرگذار در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی مورد تأیید قرار گرفته‌شده‌اند و ۱۹ مؤلفه مقداری کمتر از ۰/۷ به دست آورده که نشان از عدم تأیید این مؤلفه‌ها توسط کارشناسان به‌عنوان عامل مهم در تاب‌آوری اجتماعی می‌باشند. در ادامه عوامل مستخرج شده از پرسشنامه‌ها و نتایج بررسی داده‌ها در مرحله اول دلفی فازی در جدول شماره ۳ بیان شده است.

جدول شماره ۳. مؤلفه‌ها و دیدگاه خبرگان مرتبط با حکمروایی مطلوب شهری در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی در کلان‌شهر تبریز (نظرسنجی مرحله اول)

مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه‌ها				وضعیت
	کرانه بالا	کرانه وسط	کرانه پایین	میانگین سه کرانه	
شفافیت	۰/۹۵	۰/۷۸	۰/۵۳	۰/۷۶	تأییدشده
	۰/۹۵	۰/۸۳	۰/۵۸	۰/۸۱	تأییدشده
	۰/۹۲	۰/۸۰	۰/۵۵	۰/۷۷	تأییدشده
	۰/۹۰	۰/۷۰	۰/۴۵	۰/۶۹	تأییدنشده
مشارکت	۰/۹۳	۰/۷۳	۰/۴۸	۰/۷۲	تأییدشده
	۰/۹۷	۰/۸۳	۰/۵۸	۰/۸۱	تأییدشده
مشارکت	۰/۸۰	۰/۶۵	۰/۴۰	۰/۶۳	تأییدنشده

تأیید شده	۰/۷۲	۰/۴۸	۰/۷۳	۰/۹۵	امکان ظرفیت‌سازی نهادهای (ایجاد و تقویت تشکل‌های صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی در زمینه مسائل شهری) در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز	
تأیید شده	۰/۷۲	۰/۴۸	۰/۷۳	۰/۹۲	ایجاد محله‌محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی)	
تأیید شده	۰/۸۱	۰/۵۸	۰/۸۳	۰/۹۵	میزان آموزش حقوق و وظایف شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت برای مقابله با کووید-۱۹	
تأیید شده	۰/۷۳	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۲	اجرای یکسان و عادلانه قوانین محدودکننده برای مقابله با کووید-۱۹ برای همه شهروندان در شهر تبریز،	
تأیید نشده	۰/۶۴	۰/۴۰	۰/۶۵	۰/۸۷	میزان پایبندی مدیریت شهری تبریز به اجرای قوانین و مقررات مقابله با کووید-۱۹	
تأیید نشده	۰/۶۷	۰/۴۳	۰/۶۸	۰/۹۰	وضع قوانین و مقررات و ضوابط کارآمد و متناسب با مسائل و مشکلات شیوع کووید-۱۹ در شهر تبریز	
تأیید شده	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۵	پرهیز از کاغذبازی اداری و ساده‌سازی فرآیند و سازوکارهای قانونی مقابله با کووید-۱۹ در مدیریت شهری تبریز	قانونمندی
تأیید شده	۰/۷۱	۰/۴۳	۰/۶۸	۰/۹۰	برخورد قانونی مدیریت شهری تبریز در مقابل اقدامات غیرقانونی شهروندان در برابر کووید-۱۹	
تأیید شده	۰/۷۰	۰/۴۲	۰/۶۷	۰/۸۸	میزان آگاهی شهروندان از قوانین و مقررات و ضوابط شهری وضع شده در مقابل کووید-۱۹ برای رعایت آن‌ها	
تأیید شده	۰/۸۶	۰/۶۵	۰/۹۰	۰/۹۷	رعایت عدالت در توزیع امکانات و خدمات شهری مقابله با کووید-۱۹ در مناطق شهری تبریز	
تأیید شده	۰/۸۰	۰/۵۷	۰/۸۲	۱	رعایت و حفظ عدالت جنسیتی در بهره‌مندی از منابع، امکانات شهری مقابله با کووید-۱۹	عدالت
تأیید شده	۰/۸۱	۰/۵۸	۰/۸۳	۰/۹۷	دسترسی عادلانه شهروندان به کاربری‌های بهداشتی و درمانی موردنیاز و توزیع فضایی مناسب این کاربری‌ها در مناطق شهر تبریز	
تأیید نشده	۰/۶۹	۰/۴۵	۰/۷۰	۰/۹۲	حضور فعال و پررنگ زنان در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز، پایبندی و رعایت حقوق شهروندی توسط مدیریت شهری تبریز برای مقابله با کووید-۱۹	
تأیید شده	۰/۷۳	۰/۳۳	۰/۵۸	۰/۸۲	میزان احساس مسئولیت مدیریت شهری تبریز در تأمین امکانات و تجهیزات مقابله با کووید-۱۹ و ارائه خدمات بهداشتی به کلیه شهروندان در مناطق شهر تبریز	
تأیید شده	۰/۷۶	۰/۵۳	۰/۷۸	۰/۹۳	مسئولیت مدیریت شهری تبریز در اجرای به‌موقع برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در سطح شهر تبریز	
تأیید شده	۰/۷۹	۰/۵۷	۰/۸۲	۰/۹۵	ارائه آموزش‌های شهروندی لازم توسط مدیریت شهری تبریز جهت ارتقاء مسئولیت‌پذیری شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹	مسئولیت‌پذیری
تأیید نشده	۰/۶۳	۰/۴۰	۰/۶۵	۰/۸۳	مسئولیت‌پذیری مدیران شهری در رسیدگی به شکایات شهروندان تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹	
تأیید نشده	۰/۶۶	۰/۴۲	۰/۶۷	۰/۹۰	مسئولیت‌پذیری مدیریت شهری تبریز در زمینه عملکرد خود در مقابل کووید-۱۹ و ارائه گزارش‌های عملکردی هفتگی و ماهانه به شهروندان	
تأیید نشده	۰/۶۷	۰/۴۳	۰/۶۸	۰/۸۸	میزان پاسخگویی شهردار و کارکنان شهرداری تبریز در قبال انجام وظایف خود در مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان به‌صورت مستقیم	
تأیید شده	۰/۷۳	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۲	اجرای به‌موقع وعده‌های داده‌شده توسط مدیران شهری تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹	
تأیید شده	۰/۷۵	۰/۴۵	۰/۷۰	۰/۸۸	دسترسی آسان به مدیران شهری و شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز، تشریح مستمر برنامه‌ها، پروژه‌ها و اقدامات انجام‌شده و در دست انجام مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان تبریزی	پاسخ‌گویی
تأیید نشده	۰/۶۹	۰/۴۵	۰/۷۰	۰/۹۲	پیگیری چگونگی تحقق طرح‌ها و پروژه‌های مقابله با کووید-۱۹ توسط شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز	
تأیید نشده	۰/۵۶	۰/۳۲	۰/۵۷	۰/۷۷	برگزاری جلسات عمومی با شهروندان توسط مدیریت شهری تبریز برای تشریح اقدامات انجام‌شده و در دست انجام و آتی مقابله با کووید-۱۹	
تأیید شده	۰/۷۰	۰/۴۷	۰/۷۲	۰/۹۲	کارایی عملکرد مدیریت شهری تبریز در ارائه خدمات مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز	
تأیید نشده	۰/۶۴	۰/۴۰	۰/۶۵	۰/۸۷	تلاش مدیریت شهری تبریز در افزایش مهارت‌ها و توانمندی شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز	کارایی و اثربخشی
تأیید شده	۰/۷۱	۰/۳۷	۰/۶۲	۰/۸۵	تلاش مدیریت شهری تبریز در بهبود ارائه خدمات بهداشتی در جهت مقابله با کووید-۱۹	
تأیید نشده	۰/۶۹	۰/۴۵	۰/۷۰	۰/۹۲	استفاده از مدیران بومی، خلاق و متخصص و توجه به شایسته‌سالاری در مدیریت	

بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز					
تأیید شده	۰/۷۳	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۲	تلاش مدیریت شهری تبریز در شکل‌گیری و گسترش شهر هوشمند و الکترونیک برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید نشده	۰/۶۵	۰/۴۲	۰/۶۷	۰/۸۳	رعایت استانداردها و ارتقاء کیفیت فعالیت‌های مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۵	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۹۳	فعالیت‌ها و اقدامات مستمر و دائمی مدیریت شهری تبریز برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۱	۰/۴۷	۰/۷۲	۰/۹۳	هماهنگی و تعامل بین سازمان‌های اداره امور شهر (مدیریت یکپارچه شهری) جهت مقابله با کووید-۱۹
تأیید نشده	۰/۶۴	۰/۴۰	۰/۶۵	۰/۸۷	همکاری و تعامل و همسویی اقدامات مقابله با کووید-۱۹ با شهروندان در جهت رسیدن به توافق جمعی
تأیید نشده	۰/۶۷	۰/۴۳	۰/۶۸	۰/۹۰	وجود چشم‌انداز مشترک و مورد اجماع (تفکر بلندمدت) مسئولین حوزه مدیریت شهری با شهروندان تبریزی در جهت مقابله با کووید-۱۹
تأیید نشده	۰/۶۳	۰/۴۰	۰/۶۵	۰/۸۳	ارتباط حوزه مدیریت شهری به‌عنوان نهاد رسمی (دولت) با نهادهای غیردولتی و بخش خصوصی و مردمی در جهت مقابله با کووید-۱۹ (مدیریت مشارکتی امور شهر برای مقابله با کووید-۱۹)
تأیید شده	۰/۸۰	۰/۵۷	۰/۸۲	۰/۹۷	حمایت مدیران شهری از منافع جمعی اکثریت گروه‌ها و طبقات اجتماعی (طبقه ضعیف، کارگر، متوسط، بالا)، برای رسیدن به اشتراک نظر جمعی شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۸	۰/۵۵	۰/۸۰	۰/۹۳	وجود اجماع و همکاری میان سازمان‌های مختلف تهیه‌کننده و اجراکننده برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید نشده	۰/۶۷	۰/۴۳	۰/۶۸	۰/۸۷	پویایی برنامه‌های تدوین شده جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید نشده	۰/۶۳	۰/۳۸	۰/۶۳	۰/۸۵	نقدپذیری در برابر اعتراضات و خواسته‌های شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید شده	۰/۷۲	۰/۴۰	۰/۶۵	۰/۸۸	استفاده از رهیافت‌های متنوع برای جلب مشارکت شهروندان در جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید نشده	۰/۶۳	۰/۳۸	۰/۶۳	۰/۸۵	استفاده از رویکردهای متنوع برنامه‌ریزی برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید شده	۰/۷۳	۰/۴۸	۰/۷۳	۰/۹۵	کنار گذاشتن روش‌های ناکارآمد مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز و به‌کارگیری روش‌های کارآمدتر

اجماع پذیری

انعطاف‌پذیری

در مرحله دوم از روش دلفی فازی ۲۹ مؤلفه تأیید شده از سوی کارشناسان از مرحله اول، در قالب پرسشنامه‌ای دیگر و جهت شروع فاز دوم روش دلفی فازی در اختیار کارشناسان قرار گرفته‌شده است. در این مرحله پس از تحلیل‌های انجام گرفته و مقایسه آن با نتایج دوره اول، باید اختلاف خبرگان نسبت به مرحله قبل از حد آستانه ۰/۲ کمتر باشد تا فرایند نظرسنجی متوقف گردد. با مقایسات صورت گرفته مجموع اختلاف نظر خبرگان در دو مرحله کمتر از ۰/۲ بوده است بنابراین دلفی در دور دوم متوقف می‌شود. مطابق جدول شماره ۴، با توجه به مقدار عددی فازی شده در مرحله دوم، تعداد ۲۸ مؤلفه، مقداری بالاتر از ۰/۷ به دست آورده‌اند و مورد تأیید خبرگان قرار گرفته.

جدول شماره ۴. مؤلفه‌ها و دیدگاه خبرگان مرتبط با حکمروایی مطلوب شهری در ارتقای تاب‌آوری اجتماعی در کلان‌شهر تبریز (نظرسنجی مرحله دوم)

مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه‌ها	کرانه بالا	کرانه وسط	کرانه پایین	میانگین وضعیت
سلامت و ایمنی فضاهای اداری در برابر کووید-۱۹	سلامت و ایمنی فضاهای اداری در برابر کووید-۱۹	۰/۹۲	۰/۷۳	۰/۴۸	۰/۷۲
	اطلاع‌رسانی مستمر و شفاف و انتشار رسمی وضعیت شیوع کووید-۱۹	۰/۹۵	۰/۷۸	۰/۵۳	۰/۷۷
شفافیت	دسترسی آزاد شهروندان به اطلاعات کووید-۱۹	۰/۹۲	۰/۷۸	۰/۵۳	۰/۷۶
	میزان روراست بودن، شفافیت و صداقت مسئولان شهری تبریز در خصوص عملکرد، اقدامات و تصمیمات اتخاذشده در برابر کووید-۱۹	۰/۹۲	۰/۷۲	۰/۴۷	۰/۷۱
مشارکت	میزان اعتمادسازی مدیریت شهری تبریز از طریق ارائه عملکرد شفاف در مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان	۰/۹۳	۰/۷۳	۰/۴۸	۰/۷۲
	امکان ظرفیت‌سازی نهادی (ایجاد و تقویت تشکلهای صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی در زمینه مسائل شهری) در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز	۰/۹۷	۰/۸۳	۰/۵۸	۰/۸۱
مشارکت	ایجاد محله‌محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی)	۰/۸۳	۰/۶۲	۰/۳۷	۰/۶۱
	میزان آموزش حقوق و وظایف شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت برای مقابله با	۰/۹۵	۰/۷۳	۰/۴۸	۰/۷۳

					کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۲	۰/۴۸	۰/۷۳	۰/۹۲	اجرای یکسان و عادلانه قوانین محدودکننده برای مقابله با کووید-۱۹ برای همه شهروندان در شهر تبریز
تأیید شده	۰/۸۱	۰/۵۸	۰/۸۳	۰/۹۵	پرهیز از کاغذبازی اداری و ساده‌سازی فرآیند و سازوکارهای قانونی مقابله با کووید-۱۹ در مدیریت شهری تبریز
تأیید شده	۰/۷۷	۰/۵۳	۰/۷۸	۰/۹۳	برخورد قانونی مدیریت شهری تبریز در مقابل اقدامات غیرقانونی شهروندان در برابر کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۲	۰/۴۸	۰/۷۳	۰/۹۰	میزان آگاهی شهروندان از قوانین و مقررات و ضوابط شهری وضع شده در مقابل کووید-۱۹ برای رعایت آن‌ها
تأیید شده	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۳	رعایت عدالت در توزیع امکانات و خدمات شهری مقابله با کووید-۱۹ در مناطق شهری تبریز
تأیید شده	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۵	رعایت و حفظ عدالت جنسیتی در بهره‌مندی از منابع، امکانات شهری مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۷	۰/۵۳	۰/۷۸	۰/۹۳	دسترسی عادلانه شهروندان به کاربری‌های بهداشتی و درمانی مورد نیاز و توزیع فضایی مناسب این کاربری‌ها در مناطق شهر تبریز
تأیید شده	۰/۷۶	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۹۵	میزان احساس مسئولیت مدیریت شهری تبریز در تأمین امکانات و تجهیزات مقابله با کووید-۱۹ و ارائه خدمات بهداشتی به کلیه شهروندان در مناطق شهر تبریز
تأیید شده	۰/۸۷	۰/۶۵	۰/۹۰	۰/۹۷	مسئولیت مدیریت شهری تبریز در اجرای به‌موقع برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در سطح شهر تبریز
تأیید شده	۰/۸۱	۰/۵۷	۰/۸۲	۱	ارائه آموزش‌های شهروندی لازم توسط مدیریت شهری تبریز جهت ارتقاء مسئولیت‌پذیری شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۸۱	۰/۵۸	۰/۸۳	۰/۹۷	اجرای به‌موقع وعده‌های داده‌شده توسط مدیران شهری تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۳	دسترسی آسان به مدیران شهری و شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز، تشریح مستمر برنامه‌ها، پروژه‌ها و اقدامات انجام‌شده و در دست انجام مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان تبریزی
تأیید شده	۰/۸۱	۰/۵۸	۰/۸۳	۰/۹۷	کارایی عملکرد مدیریت شهری تبریز در ارائه خدمات مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید شده	۰/۷۷	۰/۵۳	۰/۷۸	۰/۹۳	تلاش مدیریت شهری تبریز در بهبود ارائه خدمات بهداشتی در جهت مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۸۰	۰/۵۷	۰/۸۲	۰/۹۵	تلاش مدیریت شهری تبریز در شکل‌گیری و گسترش شهر هوشمند و الکترونیک برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۹	۰/۵۷	۰/۸۲	۰/۹۳	فعالیت‌ها و اقدامات مستمر و دائمی مدیریت شهری تبریز برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۶	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۹۵	هماهنگی و تعامل بین سازمان‌های اداره امور شهر (مدیریت یکپارچه شهری) جهت مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۵	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۹۳	حمایت مدیران شهری از منافع جمعی اکثریت گروه‌ها و طبقات اجتماعی (طبقه ضعیف، کارگر، متوسط، بالا)، برای رسیدن به اشتراک نظر جمعی شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹
تأیید شده	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۲	وجود اجماع و همکاری میان سازمان‌های مختلف تهیه‌کننده و اجراکننده برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید شده	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۵	۰/۹۲	استفاده از رهیافت‌های متنوع برای جلب مشارکت شهروندان در جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز
تأیید شده	۰/۷۶	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۹۵	کنار گذاشتن روش‌های ناکارآمد مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز و به‌کارگیری روش‌های کارآمدتر

بررسی میزان اهمیت و نحوه اثرگذاری و اثرپذیری مؤلفه‌های شناسایی شده

سنجش بارهای عاملی

از تحلیل عاملی تأییدی بدین دلیل استفاده شده است که بررسی نماییم آیا سؤالات هر متغیر (متغیرهای آشکار) با سازه مربوط به خودش (متغیر پنهان) ارتباط دارد یا خیر؟ در تحلیل عاملی تأییدی پیش فرض اساسی این بوده است که هر عامل با زیرمجموعه خاصی از متغیرها ارتباط دارد. قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده به‌وسیله بار عاملی نشان داده شده است. در جدول شماره ۵ متغیرهای پژوهش به همراه گویه‌های مربوطه آن‌ها در ابزار پژوهش و بارهای عاملی آن‌ها که از نرم‌افزار SmartPls استخراج گردیده است، آورده شده است.

جدول شماره ۵. جدول نتایج بارهای عاملی

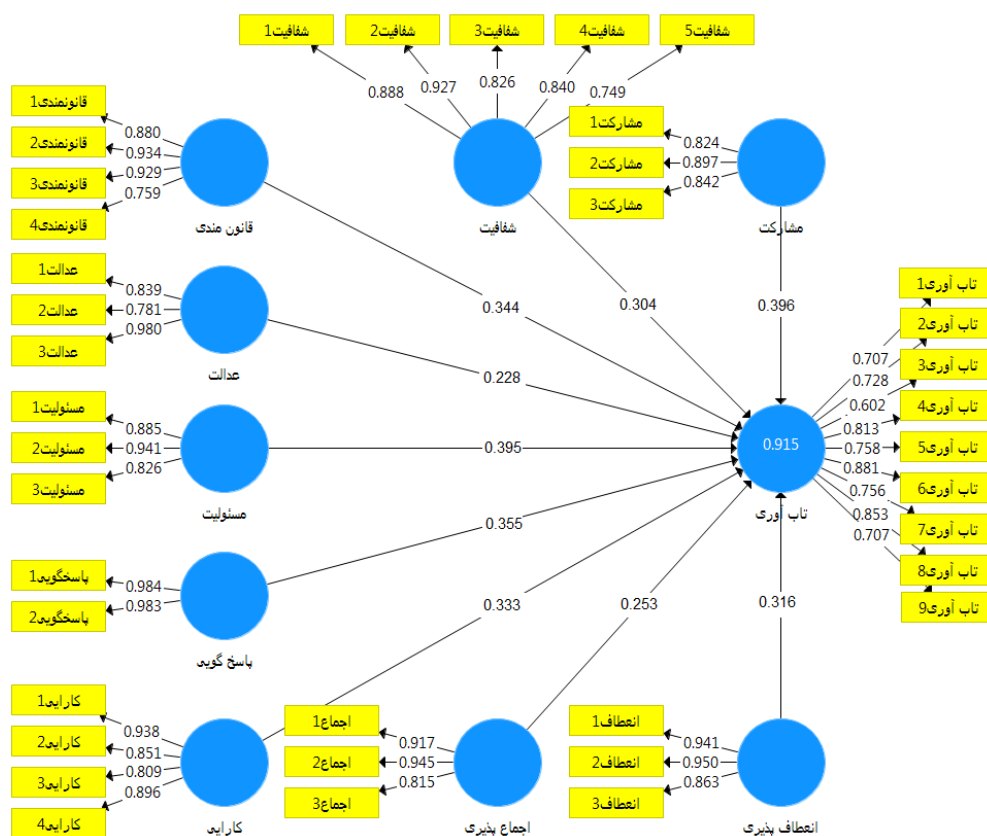
متغیر	شاخص (گویه)	بار عاملی	متغیر	شاخص (گویه)	بار عاملی
عدالت	رعایت عدالت در توزیع امکانات و خدمات شهری مقابله با کووید-۱۹ در مناطق شهری تبریز	۰/۸۳۹	مشارکت	امکان ظرفیت‌سازی نهادی (ایجاد و تقویت تشکلهای صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی در زمینه مسائل شهری) در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز	۰/۸۲۴
	رعایت و حفظ عدالت جنسیتی در بهره‌مندی از منابع، امکانات شهری مقابله با کووید-۱۹	۰/۷۸۱		ایجاد محله‌محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی)	۰/۸۹۷
	دسترسی عادلانه شهروندان به کاربری‌های بهداشتی و درمانی موردنیاز و توزیع فضایی مناسب این کاربری‌ها در مناطق شهر تبریز	۰/۹۸۰		میزان آموزش حقوق و وظایف شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت برای مقابله با کووید-۱۹	۰/۸۴۲
اجماع پذیری	هماهنگی و تعامل بین سازمان‌های اداره امور شهر (مدیریت یکپارچه شهری) جهت مقابله با کووید-۱۹	۰/۹۱۷	پاسخ‌گویی	اجرای به‌موقع وعده‌های داده‌شده توسط مدیران شهری تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹	۰/۹۸۴
	حمایت مدیران شهری از منافع جمعی اکثریت گروه‌ها و طبقات اجتماعی (طبقه ضعیف، کارگر، متوسط، بالا)، برای رسیدن به اشتراک نظر جمعی شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹	۰/۹۴۵		دسترسی آسان به مدیران شهری و شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز، تشریح مستمر برنامه‌ها، پروژه‌ها و اقدامات انجام‌شده و در دست انجام مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان تبریزی	۰/۹۸۳
	وجود اجماع و همکاری میان سازمان‌های مختلف تهیه‌کننده و اجراکننده برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز	۰/۸۱۵		سلامت و ایمنی فضاهای اداری در برابر کووید-۱۹	۰/۸۸۸
انعطاف‌پذیری	استفاده از رهیافت‌های متنوع برای جلب مشارکت شهروندان در جهت مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز	۰/۹۴۱	شفافیت	اطلاع‌رسانی مستمر و شفاف و انتشار رسمی وضعیت شیوع کووید-۱۹	۰/۹۲۷
	کنار گذاشتن روش‌های ناکارآمد مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز و به کارگیری روش‌های کارآمدتر	۰/۹۵۰		میزان روراست بودن، شفافیت و صداقت مسئولان شهری تبریز در خصوص عملکرد، اقدامات و تصمیمات اتخاذشده در برابر کووید-۱۹	۰/۸۲۶
	نقدپذیری در برابر اعتراضات و خواسته‌های شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز	۰/۸۶۳		میزان اعتمادسازی مدیریت شهری تبریز از طریق ارائه عملکرد شفاف در مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان	۰/۷۴۹
قانون‌مندی	برهیز از کاغذبازی اداری و ساده‌سازی فرآیند و سازوکارهای قانونی مقابله با کووید-۱۹ در مدیریت شهری تبریز	۰/۹۳۴	تاب‌آوری	نگرش و باور خانوارها در ارتباط با بحران	۰/۷۰۷
	برخورد قانونی مدیریت شهری تبریز در مقابل اقدامات غیرقانونی شهروندان در برابر کووید-۱۹	۰/۹۲۹		مهارت خانوارها در زمان وقوع و بعد از بحران از طریق شرکت در دوره‌های آموزشی مقابله با بحران همچنین مهارت‌هایی مثل ارائه کمک‌های اولیه، حفظ آرامش روحی و روانی	۰/۷۲۸
	میزان آگاهی شهروندان از قوانین و مقررات و ضوابط شهری وضع‌شده در مقابل کووید-۱۹ برای رعایت آن‌ها	۰/۷۵۹		دانش خانوارها در ارتباط با آموزش‌های لازم درباره آمادگی در ارتباط با وقوع بحران	۰/۶۰۲
کارایی	کارایی عملکرد مدیریت شهری تبریز در ارائه خدمات مقابله با کووید-۱۹ در شهر تبریز	۰/۹۳۸	تاب‌آوری	شناسایی افراد و گروه‌های آسیب‌پذیر و دانش آن‌ها نسبت به دلایل آسیب‌پذیری افراد در ارتباط با بحران	۰/۸۱۳
	تلاش مدیریت شهری تبریز در بهبود ارائه خدمات بهداشتی در جهت مقابله با کووید-۱۹	۰/۸۵۱		آگاهی خانوارها در ارتباط با میزان آگاهی آن‌ها از خطر بیماری،	۰/۷۵۸
	تلاش مدیریت شهری تبریز در شکل‌گیری و گسترش شهر هوشمند و الکترونیک برای مقابله با کووید-۱۹	۰/۸۰۹		آگاهی از پروتکل‌های بهداشتی،	۰/۸۸۱
مسئولیت‌پذیری	فعالیت‌ها و اقدامات مستمر و دائمی مدیریت شهری تبریز برای مقابله با کووید-۱۹	۰/۸۹۶	تاب‌آوری	آگاهی از وجود گروه‌های امداد محله‌ای برای مقابله با بحران،	۰/۷۵۶
	میزان احساس مسئولیت مدیریت شهری تبریز در تأمین امکانات و تجهیزات مقابله با کووید-۱۹ و ارائه خدمات بهداشتی به کلیه شهروندان در مناطق شهر تبریز	۰/۸۸۵		اعتماد اجتماعی در بین اعضای جامعه برای واکنش مؤثر در برابر بحران	۰/۸۵۳
	مسئولیت مدیریت شهری تبریز در اجرای به‌موقع برنامه‌های مقابله با کووید-۱۹ در سطح شهر تبریز	۰/۹۴۱		انسجام اجتماعی بین نهادهای اجتماعی در مقابله مؤثر و پاسخ به بحران	۰/۷۰۷
	ارائه آموزش‌های شهروندی لازم توسط مدیریت شهری تبریز جهت ارتقاء مسئولیت‌پذیری شهروندان برای مقابله با کووید-۱۹	۰/۸۲۶			

اطلاعات جدول نشان می‌دهد که مقادیر تمامی بارهای عاملی گویه‌ها بالاتر از ۰/۵ است که برای محاسبه متغیرهای پنهان مدل مقیاس بسیار قابل قبولی به حساب می‌آیند. مقدار بار عاملی بین ۰/۲ تا ۰/۳ نشان‌دهنده مقیاس ضعیف بوده و احتمالاً باید از مدل حذف شود. بارهای عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۵ نشان می‌دهد که متغیر مشاهده‌شده دارای مقیاس نسبتاً ضعیفی بوده ولی درعین حال برای ادامه آنالیز کفایت می‌کند. مقادیر بزرگ‌تر از ۰/۵ نیز نشان می‌دهند که متغیر

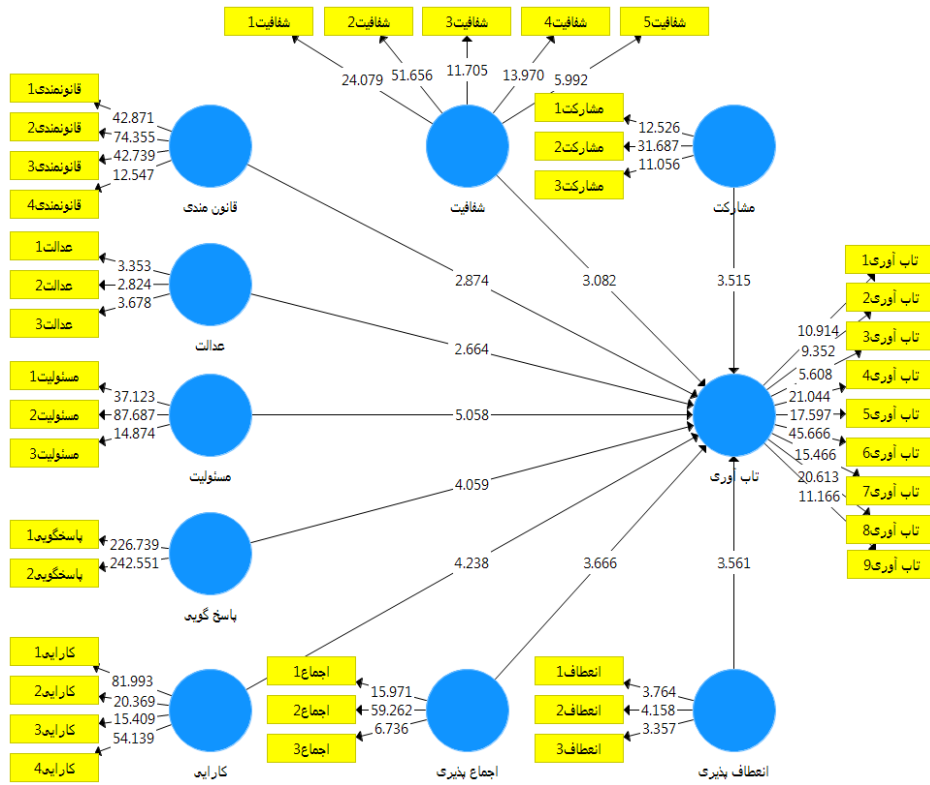
مشاهده‌پذیر مقیاس قابل اطمینان برای محاسبه متغیر پنهان است. بر اساس نتایج به‌دست آمده از مدل تحلیل عاملی تأییدی، تمامی شاخص‌های آشکار رابطه قوی بین متغیر پنهان خود دارند. به‌طوری‌که شاخص اجرای به‌موقع وعده‌های داده‌شده توسط مدیران شهری تبریز در جهت مقابله با کووید-۱۹ و دسترسی آسان به مدیران شهری و شهرداری و شورای اسلامی شهر تبریز، تشریح مستمر برنامه‌ها، پروژه‌ها و اقدامات انجام‌شده و در دست انجام مقابله با کووید-۱۹ به شهروندان تبریزی قوی‌ترین رابطه را بین متغیر پنهان خود به ترتیب با ۰/۹۸۴ و ۰/۹۸۳ دارند.

ضرایب مسیر و معناداری آن

ضریب مسیر بیان‌کننده وجود رابطه علی خطی و شدت و جهت این رابطه بین دو متغیر پنهان است. در حقیقت همان ضریب رگرسیون در حالت استاندارد است که در مدل‌های ساده‌تر رگرسیون ساده و چندگانه مشاهده می‌شود. عددی بین -۱ تا +۱ است که ضرایب مسیر مثبت نشان‌دهنده روابط مستقیم و ضرایب منفی نشان‌دهنده روابط معکوس بین متغیرهای پنهان مستقل و وابسته می‌باشد و اگر برابر با صفر شوند، نشان‌دهنده نبود رابطه علی خطی بین دو متغیر پنهان است. این مقدار از نظر بزرگی نشان‌دهنده قدرت رابطه می‌باشد که با برقرار شدن روابط غیرمستقیم از میزان بزرگی یک ضریب بتا کاسته می‌شود، به همین منظور برخی از محققان بر ضرورت اثرات کلی که ترکیبی از اثر مستقیم (ضریب مسیر یا بتا) و غیرمستقیم است تأکید دارند. ضرایب مسیر اثرات مستقیم و مقدار t متناظر با آن از نرم‌افزار Smart-PLS استخراج‌شده است در جدول شماره ۶ و شکل شماره ۲ و ۳ نشان داده‌شده‌اند.

شکل شماره ۲. نتایج تجزیه و تحلیل PLS

شکل شماره ۳. نتایج تجزیه و تحلیل اماره t نمودار

جدول شماره ۶. ضرایب محاسبه شده شاخص‌های متغیر حکمروایی مطلوب شهری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب مسیر β	اثر مستقیم	
			سطح معناداری P-value	رد تأیید در سطح ۰/۰۱
اجماع‌پذیری	تاب‌آوری	۰/۲۵۳	۳/۶۶۶	تأیید
انعطاف‌پذیری	تاب‌آوری	۰/۳۱۶	۳/۵۶۱	تأیید
شفافیت	تاب‌آوری	۰/۳۰۴	۳/۰۸۲	تأیید
عدالت	تاب‌آوری	۰/۲۲۸	۲/۶۶۴	تأیید
قانون‌مندی	تاب‌آوری	۰/۳۴۴	۲/۸۷۴	تأیید
مسئولیت‌پذیری	تاب‌آوری	۰/۳۹۵	۵/۰۵۸	تأیید
مشارکت	تاب‌آوری	۰/۳۹۶	۳/۵۱۵	تأیید
پاسخ‌گویی	تاب‌آوری	۰/۳۵۵	۴/۰۵۹	تأیید
کارایی	تاب‌آوری	۰/۳۳۳	۴/۲۳۸	تأیید

با توجه به اینکه آماره T بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است، در سطح معنی‌داری ۹۵ درصد ضرایب مسیر و روابط فرض شده در مدل ساختاری پژوهش تأیید می‌شود و روابط میان مؤلفه‌ها معنادار است. با توجه به جدول شماره ۶، متغیرهای مستقل پژوهش حاضر مشارکت، مسئولیت‌پذیری، پاسخ‌گویی و قانونمندی، کارایی، انعطاف‌پذیری، شفافیت، اجماع‌پذیری و عدالت که به ترتیب با ضرایب ۰/۳۹۶، ۰/۳۹۵، ۰/۳۵۵، ۰/۳۴۴، ۰/۳۳۳، ۰/۳۱۶، ۰/۳۰۴، ۰/۲۵۳ و ۰/۲۲۸ در سطح معنی‌داری $p < 0/05$ بر متغیر مستقل پژوهش (تاب‌آوری) تأثیر مثبت و معناداری داشته است که در بین شاخص‌های بررسی شده بیشترین تأثیر با ضریب ۰/۳۹۶ مربوط به متغیر مشارکت و پس از آن به ترتیب متغیرهای مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی قرار دارد. بنابراین در افزایش تاب‌آوری اجتماعی در بحران کرونا در شهر تبریز مشارکت با گویه‌هایی همچون امکان ظرفیت‌سازی نهادی (ایجاد و تقویت تشکل‌های صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی در زمینه مسائل شهری) در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهری تبریز، ایجاد محله‌محوری (واگذاری و تفویض تدریجی وظایف مدیریت

بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی، میزان آموزش حقوق و وظایف شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت برای مقابله با کووید-۱۹ بیشترین اثرگذاری را داشته است. همچنین با توجه به سطح معناداری ۵ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد می توان نتیجه گرفت بین متغیر مستقل و وابسته تحقیق ارتباط معناداری وجود دارد (جدول شماره ۷).

جدول شماره ۷. میزان تأثیر متغیر مستقل (حکروایی مطلوب شهری) بر متغیر وابسته (تاب‌آوری شهری در برابر بیماری کرونا)

ضریب تأثیر	فرضیه
۰/۸۴۹	حکروایی خوب شهری بر تاب‌آوری شهری در برابر بیماری کرونا

نتیجه ضریب تأثیر متغیر حکروایی مطلوب شهری بر متغیر تاب‌آوری شهری در برابر بیماری کرونا ۰/۸۴۹ به دست آمده است. بدین مفهوم که متغیر حکروایی خوب شهری با ۲۴ شاخص مشاهده‌پذیر تأثیر بالایی بر متغیر تاب‌آوری شهری در برابر بیماری کرونا دارد.

در مدل‌سازی حداقل مربعات جزئی، شاخصی به نام نیکویی برازش پیشنهاد شده است. این شاخص هر دو مدل اندازه‌گیری و ساختاری را مدنظر قرار می‌دهد و به‌عنوان معیاری برای سنجش عملکرد کلی مدل به کار می‌رود. برای محاسبه میانگین یا متوسط مقادیر اشتراکی متغیرهای مدل، از خروجی الگوریتم PLS در قسمت شاخص‌های کیفی مدل استفاده شده و نتایج آن در جدول شماره ۸ ارائه داده شده است.

جدول شماره ۸. نیکویی برازش مدل

نوع شاخص	مدل استاندارد	مدل تخمینی	مقدار قابل تأیید	نتیجه
ریشه میانگین استاندارد شده مجذور باقیمانده	۰/۱۴۹	۰/۱۴۹	مقادیر نزدیک به صفر	تأیید نیکویی برازش
مربع فاصله اقلیدسی	۰/۹۴۵	۰/۹۴۵	کمتر از ۰/۹۵	تأیید نیکویی برازش
فاصله هندسی	۰/۹۱۶	۰/۹۱۶	کمتر از ۰/۹۵	تأیید نیکویی برازش
کای اسکوئر	۹۱/۴۰۸	۹۱/۴۰۸	بیش از ۵۰	تأیید نیکویی برازش
شاخص برازش هنجار شده	۰/۹۱۳	۰/۹۱۳	بیش‌تر از ۰/۹	تأیید نیکویی برازش

نتیجه‌گیری

شیوع بیماری کووید-۱۹ در جهان و متعاقب آن همه‌گیری این بیماری در شهرهای ایران از جمله تبریز، شرایط حاد و ویژه‌ای را به وجود آورده است. به‌منظور مدیریت این بحران و ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر مخاطرات کووید-۱۹، توجه به اصول حکروایی مطلوب شهری ضروری است. شهر تبریز نیز به مانند سایر شهرهای کشور به‌طور حادی تحت تأثیر اپیدمی کووید-۱۹ قرار گرفته است. مدیریت شهری تبریز نیز برای ارتقای تاب‌آوری اجتماعی شهروندان راهی جز اتکا به اصول حکروایی مطلوب شهری ندارد. در این راستا پژوهش حاضر در پی تبیین اثرات حکروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر اپیدمی کووید-۱۹ در شهر تبریز بوده است. بدین منظور در ابتدا با روش دلفی فازی مؤلفه‌های تأثیرگذار حکروایی مطلوب شهری بر تاب‌آوری اجتماعی شهروندان در برابر کووید-۱۹ در شهر تبریز شناسایی شدند. سپس با مدل تحلیل معادلات ساختاری و روش تحلیل مسیر در نرم‌افزار PLS نوع مؤلفه‌ها با توجه به اثرگذاری و اثرپذیری بر سایر مؤلفه‌ها مشخص شده است. مطابق نتایج به دست آمده، مؤلفه‌های حکروایی شامل مشارکت، مسئولیت‌پذیری، پاسخ‌گویی و قانونمندی، کارایی، انعطاف‌پذیری، شفافیت، اجماع‌پذیری و عدالت با ضرایب ۰/۳۹۶، ۰/۳۹۵، ۰/۳۵۵، ۰/۳۴۴، ۰/۳۳۳، ۰/۳۱۶، ۰/۳۰۴، ۰/۲۵۳ و ۰/۲۲۸ در سطح معنی‌داری $p < 0.05$ بر تاب‌آوری اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری داشته است که مؤلفه مشارکت بیشترین تأثیر را با ضریب ۰/۳۹۶ داشته است و پس‌از آن به ترتیب مؤلفه مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی قرار دارند. بنابراین در افزایش تاب‌آوری اجتماعی در بحران کرونا در شهر تبریز مشارکت با گویه‌هایی همچون امکان ظرفیت‌سازی نهادی (ایجاد و تقویت تشکلهای صنفی، انجمن‌ها و نهادهای مدنی غیردولتی در زمینه مسائل شهری) در مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز، ایجاد محله‌محوری

واگذاری و تفویض تدریجی وظایف مدیریت بحران کووید-۱۹ در شهر تبریز به اهالی محلات و تقویت شوراهای محلی، میزان آموزش حقوق و وظایف شهروندی و ارتقاء فرهنگ مشارکت برای مقابله با کووید-۱۹ بیشترین اثرگذاری را داشته است.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- ۱) ایمانی جاجرمی، حسین (۱۳۹۹) پیامدهای اجتماعی شیوع ویروس کرونا در جامعه ایران، فصلنامه علمی-تخصصی ارزیابی تأثیرات اجتماعی، دوره ۱، شماره ۲، صص. ۸۷-۱۰۳.
- ۲) چالاک، نسیم؛ صفار، محمد؛ ربانی، طاها؛ پورفتح الله، مانده؛ شمس دولت‌آبادی، حسنی سادات (۱۳۹۹) گزارش بررسی تجارب حکومت‌های ملی و محلی در مقابله با (COVID-19)، چاپ اول، تهران: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران
- ۳) دودانگه، زهره (۱۳۹۹) راهبرد پاسخ‌دهی کارکردی- فضایی شهری به اپیدمی؛ کتابچه راهنما درباره مدیریت وضع اضطراری شهری، چاپ اول، تهران: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
- ۴) دیوان‌بیگی، کیان‌دخت و حجازی، سید حامد (۱۳۹۷) تأثیر حکمروایی شهری بر تاب‌آوری اجتماعی، چهارمین همایش ملی معماری و شهر پایدار، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران.
- ۵) رضایی، محمدرضا؛ سرائی، محمدحسین؛ بسطامی‌نیا، امیر (۱۳۹۵) تبیین و تحلیل مفهوم تاب‌آوری و شاخص‌ها و چارچوب‌های آن در سوانح طبیعی، فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران، سال ۶، شماره ۱، صص. ۳۲-۴۶.
- ۶) سرور، هوشنگ (۱۳۹۸) شناسایی بافت‌های فرسوده شهری بر اساس شاخص‌های کالبدی مطالعه موردی: منطقه یک شهر تبریز، فصلنامه شهر پایدار، دوره ۲، شماره ۱، صص. ۱۴-۱.
- ۷) عسکری‌زاده اردستانی، سهیلا؛ ضرابی، اصغر؛ تقوایی، مسعود (۱۳۹۷) بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر اراک، جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، سال ۱۶، شماره ۱، صص. ۳۰۹-۳۳۵.
- ۸) علی‌زاده، هادی؛ نعمتی، مرتضی؛ جعفری رضایی، کامران (۱۳۹۴) تحلیلی بر معیارهای حکمروایی خوب شهری با استفاده از روش تحلیل سلسله‌مراتب فازی، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال ۶، شماره ۲۴، صص. ۱۲۸-۱۰۵.
- ۹) عیوضلو؛ داود و رضویان؛ محمدتقی (۱۳۹۷) ارزیابی وضعیت مدیریت شهری کلان‌شهرها مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی مطلوب شهری (مورد مطالعه: کلان‌شهر تهران)، جغرافیا و توسعه، سال ۱۶، شماره ۵۲، صص. ۱۹۲-۱۷۵.
- ۱۰) فتاحی، سجاد (۱۳۹۹) آسیب‌شناسی نظام حکمرانی در مواجهه با کرونا؛ مجموعه مقالات کرونا و جامعه ایران؛ سویه‌های فرهنگی و اجتماعی به کوشش سلگی؛ محمد، مطلبی؛ داریوش، غلامی‌پور؛ اسماعیل، چاپ اول، تهران: انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- ۱۱) لطفی، حیدر؛ مفرح، مجتبی؛ آفتاب، احمد؛ مجنون، علی (۱۳۹۷) نقش حکمروایی مطلوب شهری در افزایش تاب‌آوری سکونتگاه‌های غیررسمی در ایران (مطالعه موردی: کلان‌شهر تبریز)، فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال ۸، شماره ۲، صص. ۲۲۴-۲۰۹.
- ۱۲) نظری کمال، مینا؛ کمال‌الدینی، معصومه؛ پیش‌نمازی، پروانه؛ گلی‌پور، صدیقه؛ تاجیک اسماعیلی، هانیه (۱۳۹۹) تاب‌آوری در بحران کرونا، چاپ اول، تهران: انتشارات آرویج ایرانیان.
- 13) Acuto, M. (2020) COVID-19: Lessons for an Urban (izing) World, Journal of One Earth, Vol.4, No.2, pp. 1-3.
- 14) Alizadeh, H. & Nemati, M. & Jafari Rezaei, K. (2015) An Analysis of the Criteria of Good Urban Governance Using Fuzzy Hierarchy Analysis, Urban and Regional Studies and Research, Vol.6, No.24, pp. 105-128. [In Persian].
- 15) Askarizadeh Ardestani, S. & Zarrabi, A. & Taghvaei, M. (2018) A Study of the Status of Good Urban Governance in Arak, Geography and Regional Development, Vol.16, No.1, pp. 309-335. [In Persian].

- 16) Avazlo D. & Razavian. M. T. (2018) Assessing the status of urban management of metropolises based on the indicators of good urban governance (Case study: Tehran metropolis), *Geography and Development*, Vol.16, No.52, pp.175-192. [In Persian].
- 17) Bixler, R. P. & Lieberknecht, K. & Atshan, S. & Zutz, C. P. & Richter, S. M. & Belaire, J. A. (2020) Reframing urban governance for resilience implementation: The role of network closure and other insights from a network approach, *Cities*, No.103, pp. 1-12.
- 18) Chalaki, N. & Saffar, M. & Rabbani, T. Pourfathullah, M. & Shams Dolatabadi, H. S. (2016) Report on the Experiences of National and Local Governments in Countering (COVID-19), First Edition, Tehran: Tehran Studies and Planning Center Publications [In Persian].
- 19) Connolly, C. & Ali, S. H. & Keil, R. (2020) On the relationships between COVID-19 and extended urbanization, *Dialogues in Human Geography*, Vol.10, No.2, pp.213-216.
- 20) Cutter, S. L. (2008a) Community and Regional Resilience: Perspectives from Hazards, Disasters and Emergency Management, Hazards and Vulnerability Research Institute, Department of South Carolina, Columbia, South Carolina.
- 21) Divanbeigi, K. & Hejazi, S. H. (2015) The Impact of Urban Governance on Social Equality, 4th National Conference on Architecture and Sustainable City, Tarbiat Dabir Shahid Rajaei University, Tehran. [In Persian].
- 22) Dudangeh, Z. (2020) Strategy of functional-spatial urban response to the epidemic; Handbook on Urban Emergency Management, First Edition, Tehran: Tehran Studies and Planning Center Publications. [In Persian].
- 23) Duggal, R. (2020) Mumbai's Struggles with Public Health Crises, *Economic & Political Weekly*, Vol. 55, No. 21, 17-20.
- 24) Fattahi, S. (2020) Pathology of the system of government in the face of Corona; Collection of articles on Corona and Iranian society; Cultural and social aspects due to the efforts of Solgi; Mohammad, Matlabi; Dariush, Gholamipour; Ismail, First Edition, Tehran: Culture, Art and Communication Research Institute Publications. [In Persian].
- 25) Imani Jajarmi, H. (2020) Social Consequences of Coronavirus Outbreak in Iranian Society, *Journal of Social Impact Assessment*, Vol.1, No.2, pp. 87-103. [In Persian].
- 26) Jones, P., & Comfort, D. (2020) Local Resilience Forums in England, *Athens Journal of Social Sciences*, No. 7, pp. 1-12.
- 27) Jordhus-Lier, D. (2015) Community resistance to megaprojects: The case of the N2 Gateway project in Joe Slovo informal settlement, Cape Town, *Habitat International*, No. 45, pp. 169-176.
- 28) Leykin, D. & Lahad, M. & Cohen, O. & Goldberg, A. & Aharonson-Daniel, L. (2013) Conjoint community resiliency assessment measure-28/10 items (CCRAM28 and CCRAM10): A selfreport tool for assessing community resilience. *American journal of community psychology*, Vol. 52, No.3-4, pp.313-323.
- 29) Lotfi, H. & Mofarah, M. & Aftab, A. & Majnuni, A. (2015) The role of good urban governance in increasing the resilience of informal settlements in Iran (Case study: Tabriz metropolis), *Quarterly Journal of Geography (Regional Planning)*, Vol.8, No.2, pp. 209-224. [In Persian].
- 30) Maguire, B. & Hagen, P. C. (2007) Disasters and communities: understanding social resilience, *The Australian Journal of Emergency Management*, Vol. 22, pp. 16- 20.
- 31) Mayunga, J. S. (2007) Understanding and applying the concept of community disaster resilience: A capital-based approach", A Draft Working Paper Prepared for the Summer Academy for Social Vulnerability and Resilience Building, 22- 28 July 2007.
- 32) Nazari Kamal, M. & Kamaluddin, M. & Pish Namazi, P. & Golipur S. & Tajik Ismaili, H. (2020) Resilience in the Corona Crisis, First Edition, Tehran: Arvij Iranian Publications. [In Persian].
- 33) Norris F.H. & Stevens S.P. & Pfefferbaum B. & Wyche K.F. & Pfefferbaum R.L. (2008) Community Resilience as a Metaphor, Theory, Set of Capacities, and Strategy for Disaster Readiness, *American Journal of Community Psychology*, Vol.41, pp.127-150.
- 34) Rezaei, Mo. R. & Sarai, M. H. & Bastaminia, A. (2016) Explaining and analyzing the

- concept of resilience and its indicators and frameworks in natural disasters, *Journal of Crisis Prevention and Management*, Vol.6, No.1, pp. 32-46. [In Persian].
- 35) Santos, A. & Sousa, N. & Kremers, H. & Bucho, J. L. (2020) Building resilient urban communities: the case study of setubal municipality, Portugal. *Geosciences*, Vol.10, No.6, pp.1-13.
- 36) Sarvar, H. (2109) Identification of worn urban textures based on physical characteristics Case study: Region 1 of Tabriz, *Journal of Sustainable City*, Vol.2, No.1, pp.1-14. [In Persian].
- 37) Sharifi, A. & Khavarian-Garmsir, A. R. (2020) The COVID-19 pandemic: Impacts on cities and major lessons for urban planning, design, and management, *Science of The Total Environment*, No.14, pp.1-14.
- 38) Shaw, R. & Kim, Y. K. & Hua, J. (2020) Governance, technology and citizen behavior in pandemic: Lessons from COVID-19 in East Asia, *Progress in disaster science*, No. 100090. pp. 1-11.
- 39) World Health Organization. (2020). Novel Coronavirus (2019-nCoV): situation report, 3.